

Republicans in the White House – Hard times for Soft Power?

En teoriprövande studie om skillnaderna i soft power mellan
demokratiska och republikanska administrationer

Abstract

According to many scholars America's soft power is in decline, a power resource whose importance has been increasing in world politics. This makes it interesting to examine if there is a difference between how Democratic and Republican administrations wield their soft power.

This thesis is a hypothesis-testing study and the purpose is to test the hypothesis that Democratic administrations, to a greater extent than Republican, can create, utilize and defend soft power. My thesis is based on Joseph Nye's theory of soft power and the focus of this study is the aspects of the foreign policy resources. In order to measure this concept I have made my own operationalization where five different indicators serve as my guidance. I use the method of least likely-cases to select and motivate the administrations being tested, which gives me a comparative study of the Democratic administrations of Lyndon Johnson and Bill Clinton and the Republican administration of George H. Bush.

My results show that the credibility of my hypothesis to some degree is being strengthened. Not all my indicators are confirmed, but this study has demonstrated more indicators that support my hypothesis than contradict it.

Keywords: soft power, foreign policy, hypothesis-testing, Democratic administrations, Republican administrations

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Problemområde och avgränsningar.....	2
2	Teori.....	3
2.1	Upprinnelsen till soft power.....	3
2.2	Teorin om soft power.....	4
3	Metod och material.....	5
3.1	Komparativ metod.....	5
3.1.1	Operationalisering.....	6
3.1.2	Alternativa förklaringsfaktorer.....	6
3.1.3	För- och nackdelar med denna metod.....	7
3.2	Material och källkritik.....	8
4	Kartläggning av soft power.....	9
4.1	Amerikansk soft power från Truman till Bush.....	9
4.2	Motivering av urval.....	11
5	Analys.....	12
5.1	Johnsonadministrationen.....	12
5.1.1	Hard times for soft power.....	12
5.1.2	Sammanfattning.....	14
5.2	Bushadministrationen.....	15
5.2.1	Motgångar trots soft power.....	15
5.2.2	Sammanfattning.....	19
5.3	Clintonadministrationen.....	20
5.3.1	Soft power trots motgångar.....	20
5.3.2	Sammanfattning.....	24
6	Slutsatser.....	25
6.1	Avslutande analys.....	25
6.2	Fortsatt forskning.....	27

7	Referenser.....	28
7.1	Primärmaterial.....	28
7.2	Sekundärmaterial.....	28
	Appendix 1.....	30
	Appendix 2.....	32

1 Introduktion

Hard power, metoden att med militära medel och ekonomiska incitament påverka andra för att söka uppnå sina syften, har historiskt sett varit den viktigaste resursen till makt och inflytande. Till följd av dagens förändrade värld utmanas dock detta klassiska maktmedel av soft power, en kontrasterande maktresurs vars betydelse ökar. Soft power handlar om förmågan att indirekt uppnå sina syften genom den positiva attraktionen av ett lands tillgångar i form av dess kultur, politiska värderingar och utrikespolitik (Nye 2004:5ff,11,27).

Joseph Nye¹ hävdar att USA:s attraktionskraft utomlands på senare år avtagit, av allt att döma till följd av landets unilaterala utrikespolitik. Inte minst Irakkriget 2003 är ett bevis på där USA:s soft power underminerats, till följd av att president George W. Bush invaderade Irak utan FN:s godkännande (*ibid*:64,127).

Detta gav upphov till frågan om det finns ett samband mellan USA:s nedgång i soft power och att landet för närvarande styrs av en republikansk administration. Därmed väcktes mitt intresse för att undersöka om det finns en skillnad mellan hur demokratiska och republikanska administrationer lyckas med att producera soft power genom sin utrikespolitik. Min förförståelse sade mig att demokratiska administrationer, i större utsträckning än republikanska, har både denna ambition och förmåga, vilket resulterade i min hypotes.

I mailkontakt med Joseph Nye instämde han i min hypotes. Han anser att demokraters politik förmodligen är mer produktiva av soft power då de ”tenderar att anpassa sig mer efter utländska attityder i linje med de du föreslår att mäta”. Fortsättningsvis menar Nye att republikaner troligtvis anser att deras vädjan till fred, demokrati och frihet också frambringar soft power. Enligt honom är dock republikaner för fokuserade på USA:s egna intressen och inser inte att man i andra delar av världen kan uppfatta deras retorik annorlunda.²

Min hypotes baserar jag alltså dels på Nyes synpunkter ovan, men även på de ledmotiv som varit vägledande för den amerikanska utrikespolitiken, där idealism står mot realism och multilateralism kontrasterar unilateralm (Papp et al 2005:54,58).

¹ Joseph Nye, professor i internationella relationer vid Harvards universitet.

² Ur mail från Joseph Nye 2007-04-13. Mailet i sin helhet finns i appendix 2.

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna uppsats är av teoriprovande art och mitt syfte är att pröva hypotesen att demokratiska administrationer, i större utsträckning än republikanska, kan frambringa, tillvarata och värna soft power. Jag utgår ifrån Joseph Nyes teori om soft power och i fokus står den utrikespolitiska aspekten av teorin.

Min primära frågeställning lyder:

- Stämmer hypotesen att demokratiska administrationer, i större utsträckning än republikanska, kan frambringa, tillvarata och värna soft power?

För att kunna besvara den här frågan utgår jag ifrån ett antal olika operationella indikatorer, samtidigt som jag undersöker på vilka grunder respektive administration legitimerar sitt agerande. Jag beaktar även världsläget och den politiska kontexten när jag analyserar administrationernas resurser i soft power. Således tar jag även hänsyn till följande sekundära frågeställningar:

- På vilket sätt påverkar respektive administrations intentioner och retorik dess resurser i soft power?
- Hur legitimerar respektive administration sitt agerande/sina beslut?
- Hur påverkade världsläget och den politiska kontexten respektive administrations förutsättningar för att producera soft power?

1.2 Problemområde och avgränsningar

Uppsatsens begränsade omfattning tillåter inte en utförlig undersökning av alla amerikanska administrations resurser i soft power och därmed måste jag göra ett väl befogat urval. Till att börja med har jag inskränkt min tidsram till att innefatta administrationerna från andra världskriget fram till idag. Soft power kartläggs och presenteras i tabellform, vilken utgör grunden för de administrationer jag ämnar pröva min hypotes på. Detta urval motiveras utifrån metoden om least likely-cases och leder fram till en komparativ analys där tre olika administrationer, två demokratiska och en republikansk, valts ut till prövning; Lyndon Johnson-, George H. Bush-, och Clintonadministrationen. Motiveringen till detta urval redogörs för i avsnitt 4.2.

Efter mitt urval har jag pga. platsbrist fått göra ytterligare begränsningar. Då Vietnamkriget upptog större delen av Johnsonadministrations utrikespolitiska förhållanden har jag valt att avgränsa mig till denna konflikt. Beträffande Bushadministrationen analyseras invasionen av Panama 1989 och Gulfkriget 1991, samt vissa andra utrikespolitiska beslut. Under Clintonadministrationen företogs flera militära interventioner, och jag har valt att mer ingående redogöra för Somalia, Haiti, Bosnien och Kosovo. Härutöver diskuteras, i begränsad utsträckning, även andra politiska områden som har påverkat soft power.

2 Teori

I fokus för denna uppsats står Joseph Nyes teori om soft power. Det här avsnittet baseras på hans böcker *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* och *Soft power: the Means to Success in World Politics*. Inledningsvis följer en redogörelse om orsakerna till varför soft power har blivit en viktig maktresurs i världspolitiken, varefter jag presenterar teorin om soft power. Då fokus för min uppsats är den utrikespolitiska aspekten av teorin avser jag inte redogöra för de två övriga delarna: kultur och politiska värderingar. Jag vill även uppmärksamma läsaren på att det inte tycks finnas någon tidigare forskning på området, vilket därmed är skälet till att något sådant avsnitt inte förekommer i min uppsats.

2.1 Upprinnelsen till soft power

I sin bok *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* från 1990 introducerade Joseph Nye för första gången begreppet soft power. Här argumenterar Nye för att detta begrepp blir en allt viktigare maktresurs i dagens världspolitik och utmanar därmed klassiska maktresurser såsom militär och ekonomisk styrka, vilka ofta benämns som hard power. Sedan dess har soft power vunnit stort erkännande världen över och används flitigt inom såväl den akademiska världen, bland politiska ledare och allmänheten.

Nye redogör för hur makt och inflytande på den internationella arenan har förskjutits. Faktorer såsom geografi, befolkning och råvaror blir mindre viktiga medan teknologi, utbildning och ekonomisk tillväxt får en allt större betydelse (Nye 1990:29). I anslutning till denna förskjutning har stater sätt att utöva makt förändrats. *The second face of power* innebär ett indirekt utövande av makt genom att ett land kan uppnå sina önskvärda resultat tack vare att andra länder respekterar landets värderingar och handlanden. Förmågan att etablera preferenser och normer är en viktig maktkälla, vilken associeras med maktresurser såsom kultur, ideologi och institutioner. Det är denna dimension som Nye väljer att beteckna soft power (*ibid*:31ff). Då förutsättningarna för att utöva makt har förändrats medför det att även strategierna för att uppnå sina mål har förändrats (*ibid*:180). Orsakerna till varför soft power blir en alltmer oumbärlig maktresurs, samtidigt som en alltför stor fokusering på hard power kan underminera soft power och därav vara förödande, härleder Nye till den maktdiffusion som skett inom världspolitiken. Viktiga faktorer som bidragit till denna är bland annat den teknologiska utvecklingen, den ekonomiska interdependensen och transnationella aktörer (*ibid*:182).

2.2 Teorin om soft power

I boken *Soft Power: the Means to Success in World Politics* vidareutvecklar Nye sin teori om soft power. Detta begrepp handlar om förmågan att uppnå sina syften genom att påverka andras preferenser och beteenden. I den bemärkelsen påminner soft power om hard power, men det finns en fundamental skillnad: Soft power uppstår genom den positiva attraktionen av ett lands kultur och värderingar, medan hard power baseras på ett lands militära och ekonomiska makt (Nye 2004:5ff). Soft power baseras huvudsakligen på ett lands tre olika tillgångar i form av dess kultur, politiska värderingar och utrikespolitik (*ibid*:11).

Soft power påverkas i mycket stor utsträckning av ett lands utrikespolitik, och de värderingar som uttrycks genom denna avgör till stor del landets attraktionsförmåga. En politik vilken uppfattas som arrogant och inte vinner förtroende och uppskattning av andra länder tenderar att underminera soft power (*ibid*:13f,60). En politik som däremot uppfattas som legitim och lyckas upprätta samarbete, multilaterala och diplomatiska förbindelser utan hot eller våld är i högre utsträckning attraktiv för andra länder och främjar således soft power. Det medför att politiska värderingar i högre utsträckning gynnar soft power då de delas av andra. Även politiskt samarbete som vilar på gemensamma värderingar ger bättre möjligheter till att skapa soft power, vilket innebär att multilaterala konsultationer, snarare än unilaterala, i högre utsträckning genererar soft power. Marshallplanen exempelvis gynnade USA:s soft power, mycket beroende på att européerna delade samma kultur och värderingar som USA (*ibid*:60f,64).

En annan viktig faktor som tenderar att ge upphov till soft power är då utrikespolitiken främjar universella värderingar såsom demokrati och mänskliga rättigheter (*ibid*:62). Inte enbart substansen i utrikespolitiken har betydelse för ett lands soft power, utan även utformningen och sättet som den förmedlas på är avgörande. Exempelvis kan retoriken och tonfallet hos politiska ledare ha stor betydelse för ett lands legitimitet och således dess soft power. Soft power är inte heller en statisk resurs, utan förändras i förhållande till kontexten. Förutsättningarna för att producera soft power varierar med världsläget och den internationella ordningen (*ibid*:13f,16,66ff).

Militära resurser är vanligtvis negativt för soft power. Att inte följa vedertagna lagar och bedriva en brutal krigsföring är exempel på ett missbruk av hard power, vilket ofta resulterar i att landets soft power inskränks (www.foreignpolicy.com). Militära resurser behöver dock inte nödvändigtvis vara motsatsen till soft power, hard power kan ibland rent utav bidra till soft power. En stark militär kan vara en källa till soft power, framförallt om landets militära styrka kombineras med dess resurser i soft power. Då ett land legitimerar en väpnad insats för att främja demokrati och på ett framgångsrikt sätt försöker förändra den politiska strukturen kan ett militärt ingripande på dessa grunder vara rättfärdigat (Nye 2004:25f). Marshallplanen och NATO var viktiga ekonomiska och militära instrument vars syften var att uppnå fördelaktiga resultat, vilket bidrog till att förstärka USA:s soft power (Ilgen 2006:28f). Detta kan sägas vara exempel på smart power, dvs. att på ett framgångsrikt sätt lyckas kombinera soft och hard power (Nye 2004:32).

3 Metod och material

I det här avsnittet redogörs för hur min hypotesprövning ska genomföras. Inledningsvis diskuterar jag mitt val av metod, varefter jag presenterar min operationalisering. Vidare diskuterar jag vilka implikationer som kan tänkas föreligga med min metod och till sist följer ett avsnitt om material och en diskussion om källkritik.

Då ett fundamentalt moment i en teoriprövande studie är att tydligt motivera och med omsorg välja de fall den ska testas på (Esaiasson et al 2003:40) ska jag inledningsvis kartlägga USA:s soft power från slutet av andra världskriget fram till idag genom att studera varje enskild administration från Harry Truman till George W. Bush. För att ge en så överskådlig och tydlig sammanfattning som möjligt har jag valt att presentera min översikt i tabellform. Denna utgör grunden för mitt urval av de fall, dvs. de administrationer, som ska utsättas för prövning. Jag motiverar detta val genom att använda mig av så kallad least likely-cases eller ogynnsamma omständigheter. Efter detta urval genomförs en komparativ studie där min hypotes utsätts för hård prövning på tre olika administrationer.

3.1 Komparativ metod

Jag har valt att använda mig av en komparativ metod där mina undersökningsenheter består av tre amerikanska administrationer, två demokratiska och en republikansk. För att på ett så tillfredsställande sätt som möjligt motivera mitt urval till den komparativa studien ska jag använda mig av least likely-cases. För att kunna förstärka min hypotes innebär denna logik att jag utsätter den för hårdast tänkbara prövning (Esaiasson et al 2003:181).

I min studie medför detta att jag väljer de administrationer som talar emot min hypotes, dvs. är så ogynnsamma som möjligt. Konkret innebär det att jag utser de demokratiska administrationer som uppvisar en politik där hard power, i större utsträckning än soft power, varit vägledande för den utrikespolitiska agendan. På motsvarande sätt väljer jag en republikansk administration där soft power tenderat att dominera snarare än hard power. Om jag efter min prövning lyckas påvisa att de demokratiska administrationerna, utifrån mina indikatorer och sekundära frågeställningar, i viss utsträckning kan frambringa, tillvarata och värna soft power, har jag förstärkt min hypotes. Kan jag samtidigt påvisa att den republikanska administrationen, trots en relativt hög grad av soft power, ändå inte motsvarar de indikatorer som gynnar soft power, förstärker jag tilltron till min hypotes ytterligare.

3.1.1 Operationalisering

Att mäta soft power är en utmaning och inte helt oproblematiskt pga. begreppets vaga och svårdefinierade natur. Nye använder sig i stor utsträckning av opinionsundersökningar från olika länder för att mäta USA:s attraktionsförmåga och soft power (Nye 2004:69ff). Dessa belyser dock främst den första aspekten av begreppet, dvs. hur de kulturella resurserna uppfattas av andra länder.

Då jag i denna uppsats har valt att fokusera på utrikespolitiken innebär det att jag själv har fått skapa en operationalisering utifrån Nyes teoretiska definition. Mina indikatorer på soft power är formulerade på ett sådant sätt att jag kan utnyttja dimensionen som redskap för att jämföra de olika administrationerna. De är vägledande för min hypotesprövning, samtidigt som jag även fokuserar på administrationens intentioner, retorik och hur politiska beslut legitimeras. Viktigt att betona är att soft power undersöks i relativa och inte i absoluta termer, dvs. jag jämför begreppet mellan administrationerna. Soft power undersöks även i relativa termer angående världsläget och den politiska kontexten. För att soft power ska föreligga ska intentionerna, medlen och konsekvenserna med politiken vara goda och ömsesidigt uppskattade. För min frågeställning är dock framförallt intentionerna av betydelse. Nedan följer mina operationella indikatorer:

- Vilken position har respektive administration beträffande världsordningen? Agerar man multilateralt eller unilateralt?
- Vilken position har respektive administration beträffande internationella organisationer och konventioner, multilaterala institutioner osv.? Förespråkas eller negligeras liknande institutioner?
- Vilken position har respektive administration angående ekonomiskt bistånd, utvecklingsstöd, humanitära insatser och liknande åtgärder? Har man en generös eller begränsad inställning till detta?
- Vilken position har respektive administration till diplomatiska lösningar och fredligt samarbete? Har man en positiv eller negativ inställning?
- Vilken ambition har respektive administration i främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter? Påtvingar man med våld eller övertygar man genom attraktion dessa värden?

3.1.2 Alternativa förklaringsfaktorer

Ovan nämnda operationalisering är avsedd att vara vägledande både för min kartläggning av soft power och min komparativa analys. För att min inledande överblick ska vara så heltäckande som möjligt har jag valt att basera den på en mer allmän uppdelning i olika maktresurser, utöver soft power. Den behandlar således även hard power, dvs. militär och ekonomisk makt. Anledningen till att jag använder mig av just dessa tre maktresurser beror på att de anses viktiga i dagens internationella politik, om än i varierande utsträckning. Mycket kortfattat handlar militär makt om att med tvång, avskräckning, hot eller våld uppnå sina syften. Detta uppnås med ekonomisk makt genom sanktioner, betalningar, tvång, bistånd, lockbeten eller mutor (Nye 2004:30f). Viktigt att tydliggöra är att

ekonomiskt bistånd även kan vara en källa till soft power. Missförståndet baseras på att ekonomiska *resurser* kan producera både hard och soft power. Exempelvis sanktioner har för avsikt att undertrycka, och är således en form av hard power (www.foreignpolicy.com). Ekonomiskt bistånd *kan* ha snarlika intentioner, men i de fall det är avsett för att exempelvis stödja reformer och bekämpa sjukdomar bidrar det till ett lands soft power (Nye 2004:144).

Denna överblick presenteras som sagt i en tabell, vilken delas upp i *politik som gynnar soft power* respektive *politik som missgynnar soft power*. Den senare kolumnen kan ge upphov till missuppfattningar. Dels innehåller den hard power som missgynnar soft power, men i vissa fall kan som sagt hard power även gynna soft power. Jag har valt att redovisa dessa fall pga. deras historiska betydelse och de markerats med en fotnot i tabellen. Den här kolumnen innehåller även de fall där administrationerna bedriver en politik som undergräver soft power, trots att det inte nödvändigtvis är genom ekonomisk eller militär makt. Exempelvis underminerade George W. Bushs inställning till Kyotoprotokollet USA:s soft power (*ibid*:65). Jag anser att detta är minst lika viktigt att betona och väljer därmed att redovisa även detta i samma kolumn.

3.1.3 För- och nackdelar med denna metod

Jag är medveten om att tillvägagångssättet att själv skapa en operationalisering kan innebära en nackdel, då det är värdefullt att arbeta kumulativt och således kopiera en operationalisering som mer etablerade forskare tidigare använt sig av (Esaiaasson et al 2003:64). Anledningen till varför jag inte har någon möjlighet att gå tillväga på det sättet beror på att ingen forskare tidigare genomfört en liknande studie. Jag är dock relativt övertygad om att jag har undgått detta tillkortakommande genom att motivera mina operationella indikatorer utifrån Nyes teoretiska underlag om soft power i utrikespolitiken. Min operationalisering ska alltså tolkas som en expansion och vidareutveckling av Nyes teori. Min medvetenhet om detta är också skälet till varför jag har valt att arbeta med ett flertal olika operationaliseringar parallellt, vilket rekommenderas (*ibid*:66).

Jag är även införstådd i att de operationella indikatorerna hade kunnat formuleras på flera olika sätt. Jag anser dock att mina indikatorer i stor utsträckning motsvarar den teoretiska definitionen. Dessutom bör det faktum att Nye i sitt mail gett sitt samtycke till både mina operationella indikatorer och min hypotes ses som tillfredsställande och förbättra validiteten i min undersökning.

Slutligen vill jag kommentera mitt urval av administrationer. Jag är medveten om att det hade varit eftersträvansvärt att undersöka fler fall än tre, och i synnerhet ytterligare en republikansk administration, då det troligtvis hade förbättrat möjligheten till att generalisera resultaten. Pga. uppsatsens omfång tvingades jag dock begränsa mig till tre administrationer: två demokratiska och en republikansk. Anledningen till att jag valt just två demokratiska administrationer och inte två republikanska har sin grund i min hypotes. Den utgår ifrån att *demokrater* i större utsträckning försöker frambringa soft power, vilket är den intressanta utgångspunkten i min undersökning.

3.2 Material och källkritik

Det material jag använt mig av i den här uppsatsen består, förutom mail från Joseph Nye, enbart av sekundärmaterial i form av facklitteratur och vetenskapliga artiklar, skrivna av främst historiker och forskare. Jag är medveten om att avsaknaden av primärmaterial kan inskränka på tillförlitligheten, men mitt problemområde begränsar tillgången på detta, i synnerhet intervjuer, enkäter osv.

I samband med detta är det viktigt att uppmärksamma källornas kvalitet beträffande äkthet, oberoende, samtidighet och tendens. Ett annat tillkortakommande med min uppsats är att merparten av materialet är skrivet av amerikanska författare, vilket kan tänkas påverka forskningsresultaten. Min medvetenhet om detta har gjort att jag försökt förhålla mig så kritisk som möjligt till mitt material. Jag har även, i möjligaste mån, försökt bekräfta påståenden genom att jämföra med källor från annat håll, för att på så sätt öka trovärdigheten och tillmötesgå kriteriet om oberoende (Esaïsson et al 2003:309). Framförallt har jag jämfört källor mellan olika forskningsinstitut inom USA.

Jag är även medveten om att mitt material kan innehålla tendentiösa källor, men då större delen av mitt material är skrivet av professionella tjänstemän, som enligt min uppfattning inte uttrycker någon subjektiv åsikt, anser jag att kravet på tendens föreligger. Kravet på samtidighet är dock svårt att leva upp till då tiden mellan händelse och nedtecknande är relativt lång; större delen av mina bearbetade källor är nypublicerade samtidigt som flera av de händelser jag analyserar är historiska.

4 Kartläggning av soft power

I det här avsnittet kartläggs i tabellform de amerikanska administrationernas utrikespolitik som gynnar, respektive missgynnar, soft power från Harry Truman till George W. Bush. För en utförligare ordförklaring av tabellens innehåll se appendix 1.

4.1 Amerikansk soft power från Truman till Bush

Administrationer	Utrikespolitik som gynnar soft power	Utrikespolitik som missgynnar soft power
Harry S. Truman 12 april 1945-20 januari 1953 Demokrat	<ul style="list-style-type: none">• Marshallplanen• Luftbron över Västberlin• Medlemskap i NATO, förespråkade FN• Utökat utlandsstöd till underutvecklade områden	<ul style="list-style-type: none">• Atombomberna över Hiroshima och Nagasaki• Containment³• Koreakriget• Trumandoktrinen
Dwight D. Eisenhower 20 januari 1953-20 januari 1961 Republikan	<ul style="list-style-type: none">• NATO expanderas, SEATO bildas• Fullföljande av Marshallplanen och Trumandoktrinen	<ul style="list-style-type: none">• Vedergällningspolitik• Avskräckningspolitik, exempelvis MAD utvecklas• Containment kärnan i utrikespolitiken
John F. Kennedy 20 januari 1961-22 november 1963 Demokrat	<ul style="list-style-type: none">• Förbättrade relationer med Sovjet; reducerade risken för kärnvapenkrig• Förespråkade mänskliga rättigheter och alla länders suveräna självständighet• Förbättrade relationer med Latin-amerika, initierade utvecklingsprogram	<ul style="list-style-type: none">• Containment del av den politiska agendan• Grisbuktsinvasionen• Utökat åtagande i Vietnam• Kubakrisen⁴
Lyndon B. Johnson 22 november 1963-20 januari 1969 Demokrat	<ul style="list-style-type: none">• Föreslog bland annat diplomatiska initiativ och under Vietnamkriget	<ul style="list-style-type: none">• Tonkinresolutionen• Intensifierad krigföring i Vietnam• Operation Rolling Thunder

³ Containmentpolitiken baserades enligt Nye både på soft och hard power (Ilgen 2006:30) Både Marshallplanen och Trumandoktrinen är en del av denna, där den förre relateras till soft power och den senare till hard power.

⁴ Kubakrisen kan tolkas som en kombination av hard och soft power. Dels hotade president Kennedy Sovjetunionen med en massiv vedergällning om robotar avfyrades från Kuba (hard power) samtidigt som det mindre hotfulla alternativet av en flottblockad och det följande efterspelet bidrog till förbättrade relationer länderna emellan och den avspänning som följde (gynnade soft power).

<p>Richard Nixon 20 januari 1969-9 augusti 1974 Republikan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Avspänningspolitik; medförde bland annat ökad handel, kulturella utbyten mellan USA och Sovjet samt rustningsbegränsningar t.ex. SALT 	<ul style="list-style-type: none"> • Massiv bombning av Kambodja inleddes • Nixondoktrinen och vietnamisering
<p>Gerald Ford 9 augusti 1974-20 januari 1977 Republikan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt avspänningspolitik 	<ul style="list-style-type: none"> • Beordrandet av väpnade styrkor under Mayaguezincidenten
<p>Jimmy Carter 20 januari 1977-20 januari 1981 Demokrat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fullföljde avspänningspolitiken • Ytterligare nedrustningar i SALT II • Kampen för mänskliga rättigheter kärnan i utrikespolitiken • Förespråkade multilateral diplomati och internationella organisationer • Åstadkom fredsfördrag mellan Israel-Palestina 	<ul style="list-style-type: none"> • Carterdoktrinen; innebar återgång till containment
<p>Ronald Reagan 20 januari 1981-20 januari 1989 Republikan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beredd att samarbeta internationellt, betonade dock att USA måste agera unilateralt när det var nödvändigt (vilket missgynnar soft power) • Förbättrade relationer med Sovjet, kalla kriget närmade sig sitt slut 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt containment • Hård retorik; Sovjet benämndes "Ondskans imperium" • Förordade utbyggnad av militären, den största sedan kalla krigets inledning • SDI, "Star Wars" • Reagandoktrinen
<p>George H. Bush 20 januari 1989-20 januari 1993 Republikan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Framgångar i rustningsbegränsningar; START I och START II signeras • Politik baserad på internationellt engagemang och multilateralism • Stödde den marknadsliberala och demokratiska utvecklingen i Östeuropa 	<ul style="list-style-type: none"> • Gulfkriget, Operation Ökenstorm • Invasionen i Panama 1989
<p>William J. "Bill" Clinton 20 januari 1993-20 januari 2001 Demokrat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Assertive multilateralism • Sustainable development • START II ratificeras • Engagemang och utvidgning • USA viktig roll i bildandet av PFP, (Partnerskap för fred) WTO, APEC • Stark förespråkare av Kyotoprotokollet • Starkt engagemang för fredsprocessen i Mellanöstern 	<ul style="list-style-type: none"> • Bosnienkriget • Kosovokrigen • Militära insatser i Somalia, på Haiti och i Persiska viken • Missilattacker mot terrorister och misstänkta terrorismål i Sudan och Afghanistan
<p>George W. Bush 20 januari 2001- Republikan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kraftig ökning av utlandsbidraget 	<ul style="list-style-type: none"> • Kriget mot terrorismen och invasionen av Afghanistan • Hård retorik; Irak, Iran och Nordkorea utpekades som "ondskans axelmakter" • Irakkriget

4.2 Motivering av urval

I det här avsnittet redogörs för det urval jag gjort utifrån metoden om least likely-cases. Enligt tabellen framgår det tydligt att administrationen under Lyndon Johnsons presidentskap utförde en utrikespolitik som missgynnade soft power. De militära åtagandena i Vietnam utökades kraftigt och politiken kom att präglas av övervägande hard power. Johnsonadministrationen talar således starkt emot min hypotes och blir därmed mitt första fall. På motsvarande sätt visar tabellen att Clintonadministrationen, trots sina resurser i soft power, ändå genomförde flera militära insatser. Interventionerna i Somalia, Haiti, Bosnien och Kosovo utmärktes alla av hard power, vilket också är skälet till att jag lägger vikt vid att undersöka dessa. Därmed blir Lyndon- och Clintonadministrationerna mina två fall av demokratiska administrationer.

George H. Bush blir den republikanska administration jag ämnar pröva min hypotes på. Den representerar den administration som, i motsats till teorin och i jämförelse med andra republikanska administrationer, uppvisar relativt stora inslag av soft power och förhållandevis få aktioner där soft power missgynnats. Jag går tillväga på så sätt att vad gäller de demokratiska administrationerna undersöks främst fallen av hard power för att se om soft power ändå förekommer, medan Bushadministrationens resurser i soft power analyseras för att se om det finns inslag som kan tänkas missgynna densamma. Vad gäller den senare utgör dock fallen av hard power - Panamainvasionen och Gulfkriget - större delen av min undersökning.

5 Analys

5.1 Johnsonadministrationen

Trots att konflikterna i Vietnam präglade fem av de amerikanska presidenternas tid vid makten, från Harry Truman till Richard Nixon, förknippas Vietnamkriget i allmänhet som Lyndon Johnsons krig. Det var under hans presidentskap som våldet successivt intensifierades och slutligen eskalerade i fullskaligt krig (Hess 2001:150). USA agerade unilateralt och helt utan mandat från FN; man åtnjöt endast ett försumbart internationellt stöd från ett fåtal länder medan majoriteten av det internationella samfundet, inklusive allierade i Europa, var mycket skeptiska till kriget. Inte ens bland SEATO-medlemmar fanns en uppbackning; bara Australien bidrog med trupper medan varken Storbritannien, Frankrike, Nya Zeeland eller Pakistan erbjöd något stöd. Filippinerna och Thailand erbjöd baser för de amerikanska militärstyrkorna men bidrog inte med egna trupper (*ibid*:109).

Johnsonadministrationens utrikespolitik baserades således på hard power. Frågan är då om soft power alls inte förekom? Jag ämnar i detta avsnitt argumentera för att det fanns vissa inslag av soft power i politiken, även om en övervägande del av Vietnamkriget genomfördes på militär basis. Jag hävdar även att den politiska kontexten påverkade förutsättningarna för att skapa soft power.

5.1.1 Hard times for soft power

Lyndon Johnson initierade inte det amerikanska deltagandet i Vietnam; det var ett oundvikligt arv från hans föregångare (Hook – Spanier 2004:120, Hess 2001:78). Det eskalerade våldet var en logisk kulmen av hans föregångares beslut (Hook – Spanier 2004:121). Detta åtagande baserades på tre antaganden. Vietnam ansågs först och främst som mycket strategiskt viktigt i kampen mot kommunismens expansion och den beryktade dominoteorin. För det andra stod USA:s trovärdighet på spel. Ett tillbakadragande uppfattades svårare under Johnsons tid än förut, då man under tio års tid, fram till 1963, utökade sin förpliktelse och därmed satt mer av sin prestige på spel. Slutligen var det amerikanska motståndet mot kommunismen ett försök till att undvika historiska misstag. Man hade dragit lärdom av att andra världskriget brutit ut till följd av att hotet från Hitler inte eliminerats. Genom att bekämpa Nordvietnam kunde man kontrollera den kommunistiska expansionen och förhindra ännu ett världskrig (Hess 2001:78ff).

Kontexten hade alltså betydelse för hur Johnsons strategi gestaltades. Trots att man i efterhand kan kritisera administrationen för en intensifierad krigföring var Vietnamkriget redan ett imperativ när Johnson tillträdde som president. Förutsättningarna för att bedriva en politik vilken gynnade soft power kan helt enkelt sägas vara försumbara, nästintill obefintliga.

Vid det här laget ville både republikanerna och demokraterna få ett slut på kriget. Demokraterna ville nå en lösning genom nedtrappning eller tillbakadragande medan republikanerna krävde en upptrappning av krigföringen (Hook – Spanier 2004:129). När 1964 års presidentval närmade sig hade Johnsonadministrationen skiftat fokus från en politisk till en militär satsning. Ett beslut som konkretiserade detta var Tonkinresolutionen, genom vilken Kongressen bemyndigade presidenten att vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra den kommunistiska regimens aggression (Cohen – Tucker 1994:61, Hess 2001:82,86f). Trots detta framstod Johnson under presidentkampanjen som den kandidat som förespråkade ”fred”. Orsaken var att den republikanske presidentkandidaten Barry Goldwater upprepade gånger anklagade Johnson för att ha misslyckats hantera det kommunistiska hotet i Vietnam (Hess 2001:88). Han fördömde förhandlingar med Sovjet och argumenterade för att USA måste besegra sina fienden, vilket inte kunde genomföras utan kärnvapen (Bernstein 1996:147). Demokraterna drog fördel av Goldwaters stridslystna retorik och varnade väljarna för att han skulle kasta USA in i ett krig i Vietnam. Retoriken visade sig effektiv då Johnson vann valet med en jordskredsseger (Hess 2001:88).

I jämförelse med republikanerna representerade man således en mindre aggressiv politik vilken försökte begränsa upptrappningen. Det vore felaktigt att påstå att den frambringade soft power, men den undergrävde i mindre utsträckning den övriga politikens legitimitet än vad republikanernas alternativ gjorde. Republikanerna förespråkade en politik som i större utsträckning beordrade hard power och således var mer förödande för soft power.

Situationen i Vietnam blev alltmer katastrofal och i mars 1965 inleddes *Operation Rolling Thunder* – en omfattande bombningskampanj som kom att pågå i över tre år (*ibid*:94). Det här alternativet uteslöt dock inte diplomatiska ansträngningar. Under tiden som *Rolling Thunder* pågick tog presidenten flera diplomatiska initiativ och försökte få tillstånd förhandlingar med Nordvietnam (*ibid*:115). I ett tal drygt en månad efter det att bombattackerna påbörjats inbjöd Johnson till en fredlig uppgörelse. För att garantera Sydvietnams självständighet föreslog presidenten ett ekonomiskt utvecklingsprogram, vilket skulle gagna både Nord- och Sydvietnam. *Mekong Valley projektet* skulle förbättra levnadsförhållandena för flera 100 miljoner människor i Sydostasien och kom att jämföras med Marshallplanen i amerikansk media. Sovjetunionen och Nordvietnam inbjöds att delta ”så snart fredligt samarbete är möjligt”. Projektet var dock beroende av Nordvietnams samtycke till ”diskussioner utan förbehåll” (*ibid*:95). Ett annat exempel på där administrationen markerade sitt engagemang för fred var den diplomatiska offensiv som Johnson satte i verket. För att återvinna omvärldens förtroende framförde representanter för administrationen garantier för USA:s intresse i villkorslösa förhandlingar till 115 regeringar runt om i världen. Man förebereade även ett fredsprogram och bjöd in Nordvietnam att

delta. I sitt tal till nationen i januari 1966 deklarerade Johnson att USA ”made it clear – from Hanoi to New York – that there are no arbitrary limits to our search for peace”⁵. Presidenten förklarade även upprepade gånger att man var villig att förhandla förutsättningslöst när som helst, var som helst, och överväga alla förslag från alla parter (Kissinger 1969:122, Hess 2001:119).

Detta bevisar en generös inställning till ekonomiskt bistånd och liknande utvecklingsåtgärder och en välvillig inställning till diplomatiska lösningar, vilket enligt mina indikatorer gynnar soft power. Fredsoffensiven förkastades dock av Nordvietnam och det bombningsuppehåll som förelåg under förhandlingarna avbröts. *Rolling Thunder* fortsatte med ökad amerikansk truppenärvaro och intensifierat våld (Hess 2001:119f).

I takt med detta hårdnade kritiken, både i USA och utomlands. Johnson kände sig alltmer pressad över att återuppta försöken att nå en fredlig lösning. *Marigold* och *Sunflower* var ytterligare exempel på diplomatiska förslag som administrationen förordade, men aldrig lyckades få till stånd, oftast pga. att Nordvietnam inte accepterade villkoren. När utsikterna för *Sunflower* försämrades vädjade Johnson personligen till den nordvietnamesiska ledaren Ho Chi Minh om samarbete för att nå en fredlig lösning på kriget (*ibid*:123,126ff).

Förutom dessa diplomatiska ansträngningar var administrationen bekymrad över världssamfundets åsikter. Man undvek en retorik och handlanden som kunde uppfattas som hotfulla av de kommunistiska regimerna, detta för att reducera riskerna för att provocera fram ett mer omfattande krig. Johnson var övertygad om att den begränsade krigföringen inte skulle hota Kina eller Sovjet och ville aldrig utvidga kriget utanför Sydvietnams gränser (*ibid*:110-113, Cohen – Tucker 1994:63). Denna strategi skilde sig från Johnsons efterträdare. Vägledande för Richard Nixon var en kombination av vietnamisering och en upptrappning av krigföringen, vilket inbegrep bombräder i Kambodja – något som Johnson aldrig tillät (Hess 2001:149).

5.1.2 Sammanfattning

Vietnamkriget under Johnsons tid är ett exempel på där ett missbruk av militära resurser undergräver soft power. Den ständigt upptrappade militära närvaron, brutaliteten i krigföringen och antalet omkomna civila och soldater underminerade krigets moraliska grunder. Det här ska dock beaktas med hänsyn till omständigheterna. Trots att administrationen var ansvarig för en av de mest omfattande konflikterna efter andra världskriget var situationen i Vietnam redan ur balans när Johnson tillträdde som president. Det är ett tydligt exempel på att förutsättningarna för att producera soft power var avhängigt världsläget och den politiska kontexten. Detta är ingen ursäkt för att soft power inte värnades, men en

⁵ ”klargjort – från Hanoi till New York – att det inte finns några godtyckliga begränsningar för vår strävan efter fred” (www.lbjlib.utexas.edu).

förklaring till varför administrationen tvingades agera på ett sätt som underminerade soft power.

Administrationen var positiv till diplomatiska lösningar och påvisade en generös inställning till ekonomiskt bistånd och liknande åtgärder som hade underlättat för befolkningen i regionen, vilket enligt mina indikatorer gynnar soft power. Viktigt att framhålla är även att retoriken inte hade för avsikt att utmana de kommunistiska regimerna, utan snarare användes för att söka nå fredliga initiativ. Den diplomatiska ansträngningen att personligen vädja till den nordvietnamesiska ledaren tyder på en angelägenhet om att inte vilja förmedla sina positioner på ett utmanande sätt, vilket har en positiv betydelse för soft power.

5.2 Bushadministrationen

När George H. Bush tillträdde som president hade den politiska kartan i Europa målats om till följd av kalla krigets slut och Sovjetunionens kollaps. Under dessa förutsättningar kom Bush att tala om en *ny världsordning*⁶, där USA skulle gå i spetsen en ny, fredligare era (Papp et al 2005:200). Trots dessa positiva omständigheter mötte Bush flera svåra utmaningar, i synnerhet under invasionen av Panama 1989 och Gulfkriget 1991. Dessa interventioner genomfördes med hard power, men hade även inslag av soft power. I detta avsnitt argumenterar jag för att invasionen av Panama överlag missgynnade administrationens soft power, medan Gulfkriget utgör ett exempel på där en framgångsrik kombination av hard och soft power förhöjde USA:s trovärdighet. Jag ämnar även belysa andra aspekter av administrationens utrikespolitik vilka missgynnade dess soft power.

5.2.1 Motgångar trots soft power

Bushadministrationen klargjorde att man var villig att använda våld för att försvara sina intressen. Man ansåg att USA skulle agera som en välvillig hegemon, med uppgiften att beskydda den demokratiska utvecklingen. Det skulle genomföras tillsammans med andra om det var möjligt, men unilateralt om det krävdes (Melanson 2005:210). Samtidigt argumenterade Bush för att "a desire for international support must not become a prerequisite for acting. Sometimes a great power has to act alone."⁷ Invasionen av Panama genomfördes på just dessa grunder, där en militär intervention genomfördes unilateralt (*ibid*:216).

USA:s relationer med Panamas diktator Manuel Noriega hade försämrats under en längre tid, till stor del pga. växande antiamerikanism. Till en början hade Vita huset försökt tvinga honom från makten genom diplomatiska påtryckningar och

⁶ "New world order" (Papp et al 2005:200).

⁷ "en önskan om internationellt stöd får inte bli en grundförutsättning för att agera. Ibland måste en supermakt agera ensam." (Melanson 2005:216).

ekonomiska sanktioner, men då relationen länderna emellan försämrades ytterligare bestämde sig Bush för en hårdare taktik. I december 1989 invaderades Panama av amerikanska styrkor och Noriega störtades från makten (Papp et al 2005:491f). Administrationen uppgav strategiska och politiska skäl till att intervensera; USA:s plikt var att skydda Panamakanalen och säkerställa säkerheten för de amerikanska medborgare som bodde och arbetade i landet. Kongressen informerades om att ändamålet med invasionen även var att försvara demokratin i landet. Detta var ett försök till att framställa den militära interventionen som fördelaktig för befolkningen i Panama och inte enbart en aktion som gagnade USA:s intresse (McCrisken 2003:138f). Flera utländska regeringar ogillade Bushs handlande. Med siffrorna 75 mot 20 röstade FN:s generalförsamling igenom en resolution vilken fördömde den militära aktionen och krävde ett omedelbart tillbakadragande av de amerikanska trupperna (*ibid*:139).

Till en början försökte administrationen främja demokratin i Panama genom diplomatiska ansträngningar, vilket gynnade soft power. Då detta inte gav resultat övergavs de för hard power. Trots att Bush insisterade i att interventionen genomfördes även på moraliska grunder var de främsta intentionerna baserade på strategiska och säkerhetsmässiga aspekter, där säkerheten för de amerikanska medborgarna angavs snarare än Panamas demokratiska utveckling. Detta är i enlighet med min hypotes och Nyes egen uppfattning, nämligen att republikanska administrationer i större utsträckning utgår ifrån nationella intressen. Man agerade även unilateralt utan mandat från FN, vilket missgynnar soft power.

När Iraks ledare Saddam Hussein fullbordade sitt hot om att invadera grannlandet Kuwait gick USA i täten för ett massivt internationellt motstånd. USA:s FN-ambassadör beordrades att skriva en resolution vilken fördömde den irakiska invasionen, krävde Iraks omedelbara och villkorlösa tillbakadragande och manade Irak och Kuwait att omgående inleda förhandlingar. Resolution 660 antogs av Säkerhetsrådets fem permanenta medlemmar och nio av de tio tillfälliga medlemmarna (Hess 2001:162f). President Bush beskrev Iraks aktion som ett ”brutalt agerande” vilket utgjorde ett allvarligt hot mot ”viktiga amerikanska intressen”. Genom Resolution 661 lyckades man även erhålla internationellt stöd för införandet av ekonomiska sanktioner mot Irak. (*ibid*:164,167).

Bushadministrationen angav flera olika strategiska, politiska och ekonomiska skäl till varför USA måste bemöta den irakiska invasionen. För det första utmanades den internationella strukturens stabilitet av Iraks invasion (McCrisken 2003:142). Bush konstaterade att ”this is not an American problem or a European problem or a Middle East problem. It is the world’s problem.”⁸. Han varnade för att en för passiv reaktion kunde ge förödande konsekvenser, och anspelade på andra världskriget (Hess 2001:168). För det andra utgjorde Iraks aggression ett ekonomiskt hot mot USA och andra länder som var beroende av oljan i regionen. Dessutom innebar invasionen en prövning av FN:s legitimitet som fredsbevarande organisation (Hess 2001:168f). För första gången någonsin var alla fem

⁸ ”det här är inte ett amerikanskt problem eller ett europeiskt problem eller ett Mellanöstern problem. Det är världens problem.” (Hess 2001:168).

permanenta medlemsländer eniga i ett fördömande (Hook – Spanier 2004:274). Sammanlagt antogs tolv FN-resolutioner (McCrisken 2003:141) och bevisade administrationens angelägenhet i att inte förlora sitt internationella stöd. Man var väl medveten om att ett unilateralt förfarande skulle splittra den internationella koalitionen (Hess 2001:172,196).

Dessa FN-resolutioner var viktiga diplomatiska prestationer och tecken på att administrationen ansåg det vara betydelsefullt att agera multilateralt via FN. Det var således även ett tecken på att FN tilldelades stor betydelse och respekterades som en internationell organisation med bärkraftig legitimitet. Denna inställning till multilateralt samarbete och tilltron till internationella organisationer är goda tecken på soft power enligt mina indikatorer.

Vita huset var negativ till diplomatiska initiativ mellan Saddam Hussein och befattningshavare från andra länder, då de riskerade att nå kompromisser som USA inte skulle acceptera. Flera andra statsöverhuvuden samt FN:s generalsekreterare Javier Pérez de Cuéllar erbjöd Irak olika diplomatiska initiativ, vilket bekymrade administrationen (*ibid*:175f). Bush skärpte även tonen då han liknade Saddams agerande med Hitlers invasion av Polen 1939 (Papp et al 2005:197, Melanson 2005:210, Hess 2001:177).

Då de ekonomiska sanktionerna inte visade sig ha någon effekt på Saddam blev administrationen alltmer angelägen om att överväga militära insatser. Bush insåg dock att ett godkännande från FN:s säkerhetsråd var fundamentalt för att kunna legitimera detta (*ibid*:173f). Således inleddes en diplomatisk offensiv där utrikesminister James Baker fick till uppgift att vinna stöd hos Säkerhetsrådets medlemmar. Hans ansträngningar gav resultat och i november 1990 röstades resolution 678 igenom, vilken bemyndigade FN:s medlemmar ”to use all necessary means... to restore international peace and security in the region.”⁹

Administrationen var fortfarande mån om att agera multilateralt och man hade alltså vunnit internationell behörighet för en militär intervention. Däremot var den negativa inställningen till diplomatiska lösningar och den hårdare retoriken faktorer som missgynnade soft power. Resolution 678 insinuerade även att man hade för avsikt att med våld främja fred och säkerhet, vilket undergrävde soft power. Trots att presidenten hävdade att Iraks agerande berörde hela omvärlden framgick det att det i synnerhet var USA:s egna intressen, snarare än regionens eller omvärldens, som stod i fokus. Detta, i likhet med Panamainvasionen, är tecken som stödjer min hypotes att republikanska administrationer tenderar att utgå ifrån USA:s intressen, både i sin retorik och i sitt utövande.

I januari 1991 inleddes *Operation Desert Storm* med motiveringen att det var fundamentalt för att upprätthålla den internationella ordningen. 35 nationer bidrog i den militära operationen mot Irak, varav 24 skickade militära styrkor (Hess 2001:199ff). Enligt Bush utgjorde den irakiska aggressionen ett hot mot den *nya världsordningen*. Kritiker påstod att presidenten hade använt sig av detta uttryck för att vinna legitimitet för sin bombräd och därmed kunna dementera anklagelser

⁹ ”att använda alla nödvändiga medel... för att återställa internationell fred och säkerhet i regionen.” (Hess 2001:183).

om att det amerikanska intresset för oljan i regionen var det huvudsakliga motivet (Melanson 2005:209). När bombkampanjen hade försvagat de irakiska trupperna inleddes markstriderna. Med oväntat lite motstånd kunde man inom 100 timmar befria Kuwait City och utropa seger (Hook – Spanier 2004:276, Hess 2001:214).

Ett viktigt tecken på att de militära insatserna ansågs legitima och därmed fördelaktiga för USA:s soft power var det breda stödet från omvärlden, vilket grundlades genom Säkerhetsrådets resolutioner. Detta är ett exempel på smart power; en lyckad kombination av hard och soft power. USA:s militära styrka kombinerades med den behörighet man erhållit från FN, vilket tillsammans bidrog till soft power. Trots att denna operation utgjordes av hard power, producerade den soft power både pga. det internationella stödet i FN och den militära uppbackningen. Däremot tyder de strategiska och ekonomiska motiven på att amerikanska intressen förelåg, framförallt angelägenheten om oljan i området, vilket harmonierar med min hypotes. Gulfkriget gynnade således på flera punkter administrationens soft power, trots både bombanfall och markstrider. Viktigt att betona är dock att förutsättningarna var till administrationens fördel. Saddams brutala våld och stridslystnad spelade i händerna på Bushs framgång (Hess 2001:196). Premisserna för att legitimera ett krig på multilaterala grunder var goda då omvärlden, av allt att döma, var övertygad om att Saddam utgjorde ett hot mot fred och säkerhet, vilket resulterade i att motståndet mot en invasion var nästintill obefintligt. Kalla krigets slut hade ingivit förhoppningar om att krig tillhörde det förflutna, och därmed var Saddams agerande särskilt provocerande och hotfullt. Återigen illustrerar detta att förutsättningarna för att producera soft power är avhängigt världsordningen och den politiska kontexten.

Utöver Gulfkriget, vilket visade sig relativt fördelaktigt för administrationens soft power, var man även ansvarig för vissa politiska beslut som underminerade densamma. Bland annat underkände presidenten flera av de åtgärder som föreslogs i Agenda 21, det manifest som utarbetades på FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Han fick även hård kritik från omvärlden då han vägrade att underteckna ett avtal om biologisk mångfald. USA var det enda landet som motsatte sig fördraget, medan 153 andra länder godkände det (Hook – Spanier 2004:263, Papp et al 2005:202).

Vidare ställde man sig skeptisk till ekonomiskt bistånd, vilket enligt mina indikatorer missgynnar soft power. Trots att en av administrationens strategiska målsättningar efter kalla krigets slut var att uppmuntra den sovjetiska ledaren Gorbatsjov i landets politiska och ekonomiska reformer, fruktade delar av administrationen att ett reformerat Sovjet skulle utgöra ett hot mot USA. Därmed motsatte man sig ekonomiskt bistånd till landet. En grupp Harvardakademiker föreslog ekonomiskt bidrag i olika faser, där mat och medicin skulle kompletteras med en finansiering av en återuppbyggd infrastruktur. Administrationen ansåg att förslaget var både för dyrt och riskabelt (Melanson 2005:203f). Tidigare presidenten Richard Nixon kritiserade Bush för sitt otillräckliga engagemang för Sovjets återuppbyggnad. Han förordade bland annat humanitärt bistånd, olika ekonomiska incitament för att stimulera marknaden och en metod liknande Marshallplanen för att hjälpa landet. Även detta projekt motsattes av administrationen (*ibid*:205).

En annan viktig målsättning för administrationen var att åstadkomma ett stabilt och demokratiskt Östeuropa. Vita husets intresse att stödja dessa länders kamp mot demokratiska och ekonomiska reformer avtog dock markant efter 1989 års revolutioner. Trots att Kongressen insisterade i att utöka stödet motsvarade det mindre än fem procent av vad Marshallplanen hade bidragit med. Istället uppmanade administrationen de europeiska länderna att axla detta ekonomiska ansvar (*ibid*:203,208).

5.2.2 Sammanfattning

Enligt mina indikatorer är interventionen i Panama den konflikt som missgynnade Bushadministrationens soft power mest. Intentionerna baserades främst på strategiska och säkerhetsmässiga grunder och mindre på demokratiska och moraliska. Målsättningen var i första hand att skydda sina egna medborgare snarare än att främja den demokratiska utvecklingen i Panama. Man agerade inte heller multilateralt genom FN, vilket är negativt för soft power.

Gulfkriget var överlag relativt gynnsamt för administrationens soft power trots övervägande hard power. Tron på att FN nu, efter kalla krigets slut, kunde förverkliga de visioner den grundats för är goda tecken på soft power. Gulfkriget är ett exempel på där USA kombinerade sin soft och hard power, vilket resulterade i smart power och förhöjde USA:s trovärdighet. Vad som dock inskränkte dess soft power är dels att man var negativ till diplomatiska initiativ och dels genom den offensiva retoriken att likna Saddam med Hitler. Dessutom tyder en del av motiven på att invasionen till viss del utgjordes av betydelsefulla amerikanska intressen, framförallt oljan.

Utöver dessa interventioner går det att finna flera exempel som enligt min tabell tycktes gynna soft power, men som efter en mer djupgående granskning missgynnar densamma. Man betonade betydelsen av multilateralt samarbete för att främja demokrati, men tvekade inte att agera unilateralt om så krävdes. Detta tydliggjordes genom invasionen i Panama, vilken helt saknade internationellt stöd. Man ställde sig även skeptisk till ekonomiskt bistånd och andra utvecklingsstöd till Sovjet och de forna Öststaterna. Administrationens vädjan till de europeiska länderna att ta på sig detta ansvar går stick i stäv med ambitionen att frambringa, tillvarata och värna soft power.

5.3 Clintonadministrationen

Trots att de inrikespolitiska frågorna låg Bill Clinton varmast om hjärtat hade han stora visioner för utrikespolitiken. Vägledande för denna var strategin om engagemang och utvidgning (Papp et al 2005:204). Därtill stod ekonomisk tillväxt högt upp på den politiska agendan, tillsammans med ett starkt engagemang för miljöfrågor, mänskliga rättigheter och en utvidgning av det humanitära biståndet. Dessa gränsöverskridande problem ansågs inte kunna genomföras utan ett internationellt samarbete, varpå *bestämd multilateralism* förespråkades (Hook – Spanier 2004:250f). Med denna vision skulle åter idealismen betonas i utrikespolitiken, i motsats till realismen som dominerat en längre tid (Papp et al 2005:204). Clinton fick dock utstå hård kritik för att ha övergivit sina idealistiska målsättningar och istället anammat realpolitik (Walt 2000:12). Som framgår av tabellen utfördes flera militära interventioner och man har även kritiserats för att ha agerat alltför sent på den humanitära katastrofen i Bosnien, agerat tandlöst i Somalia och inte agerat alls i Rwanda (*ibid*:10f).

I det här avsnittet hävdar jag att Clintonadministrationens agerande i Somalia, Haiti, Bosnien och Kosovo inte enbart missgynnade dess resurser i soft power. Trots att de utfördes med militära medel hade administrationens intentioner en positiv effekt för soft power. Jag ämnar även kortfattat diskutera andra politiska åtgärder som påverkade soft power, men jag inleder med att redogöra för omständigheter som kom att påverka utrikespolitiken.

5.3.1 Soft power trots motgångar

I kongressvalet 1994 vann republikanerna en majoritet både i Representanthuset och i Senaten. Detta förändrade förutsättningarna för Clintons ambitioner att genomföra sin visionära utrikespolitik. Ett exempel på det var att administrationens förslag om *hållbar utveckling*¹⁰, vilken tidigare hade haft stöd i en demokratdominerad Kongress, nu röstades ner. Republikanerna förordade en utrikespolitik som i flera avseenden avvek ifrån Clintonadministrationens; USA:s nationella intressen skulle gå före internationella angelägenheter och man förordade ett starkt militärt försvar snarare än att förlita sig på internationella organisationer och satsa på utlandsbidrag (Hook – Spanier 2004:262-266).

Clintonadministrationens första bakslag i att främja soft power var alltså inte ett resultat av att ambitionen eller viljan saknades, utan orsakades snarare av det politiska systemet - det amerikanska kongressvalets utfall.

USA:s humanitära insatser till den svältande befolkningen i Somalia hade blivit ett nästintill omöjligt uppdrag när Clinton tog över makten. Den nya administrationen stödde den resolution av FN:s säkerhetsråd som i mars 1993

¹⁰ Sammanställdes i stadgan Peace, Prosperity, and Democracy Act of 1994 (Hook – Spanier 2004:264).

möjliggjorde för återuppbygganden av Somalias politiska och ekonomiska strukturer (McCrisken 2003:166, Melanson 2005:242). Trycket från allmänheten att dra tillbaka de trupper som skickats dit blev stort efter det att 18 amerikanska soldater omkommit i en strid med klanledaren Aidids styrkor. Man var dock fast besluten om att ett hastigt tillbakadragande skulle orsaka ännu en hungersnöd och skada USA:s trovärdighet, dess soft power, för omvärlden. Därmed utökades de amerikanska trupperna med uppgiften att skydda de befintliga soldaterna, garantera en fortsatt matleverans till befolkningen och hjälpa somalierna att lösa konflikten (*ibid*:243). Madeleine Albright, vid den tiden USA:s FN-ambassadör, rättfärdigade USA:s militära deltagande i FN-aktionen som nödvändigt för att ”rebuilding Somali society and promoting democracy”.¹¹ *Operation Restore Hope* blev dock en besvikelse då interventionen orsakade ett eskalerat klanvåld. Varken diplomati eller vapen kunde återförena landet och administrationens förväntningar på *bestämmd multilateralism* grusades (Melanson 2005:244).

Trots att administrationen fått kritik för sina insatser i Somalia förelåg flera av mina indikatorer på soft power. För det första hade det humanitära syftet med interventionen uppnåtts: svälten var över. De övriga intentionerna, att återuppbygga den politiska strukturen, avvärja de olika fraktionerna och få tillstånd en lösning på konflikten lyckades dock inte genomföras (McCrisken 2003:167). Trots att inte resultatet blev så framgångsrikt var intentionerna uteslutande goda och baserades inte på amerikanska intressen, vilket gynnade soft power. Vidare stödde man den FN-resolution som bemyndigade trupp närvaron och agerade således multilateralt. Albrights motivering för den militära insatsen är ett bra exempel på där hard power legitimeras för att främja demokrati och söka stabilisera de demokratiska institutionerna i landet; intentioner som gynnar soft power trots att hard power förekommer.

Det misslyckade ingripandet i Somalia väckte minnen från Vietnamkriget och kom att påverka administrationens agerande i framtida oroshärdar (McCrisken 2003:168). Tidigare hade man varit övertygad om att goda intentioner i kombination med en överlägsen militärstyrka kunde lösa de flesta konflikter. Ingripandet i Somalia bevisade dock motsatsen, och det misslyckade multilaterala samarbetet var en av anledningarna till att man inte ingrep i Rwanda (Hook – Spanier 293, Melanson 2005:244).

Interventionen på Haiti påminde i viss mån om den i Somalia. Flera av mina indikatorer på soft power förelåg. Administrationen var fast besluten om att försöka förhandla med de militära ledare som hade störtat den demokratiskt valda presidenten Jean-Bertrand Aristide. Man agerade multilateralt då man i juli 1994 sökte befogenhet hos FN:s säkerhetsråd för en invasion. Resolutionen antogs, vilken manade till återinförandet av demokrati och stödde Aristides återställande. När avtalet skulle implementeras möttes soldaterna av beväpnade demonstranter till militärjuntan. Vita huset drog tillbaka styrkorna och istället återinfördes sanktioner mot Haiti (Henriksen 1996:23). Efter en uppmaning från Aristide att avsätta den militära regeringen vände sig administrationen återigen till FN, där

¹¹ ”återuppbygga det somaliska samhället och främja demokrati” (Henriksen 1996:11).

Säkerhetsrådet enhälligt godkände en resolution, vars krav i stort sett var likadana som den första (*ibid*:24ff). Trots att en USA-ledd invasion nu var nära förestående försökte administrationen på nytt nå en diplomatisk lösning. En delegation bestående av bland annat den tidigare presidenten Jimmy Carter skickades till Haiti för att förhandla med militärledaren Raoul Cedras. Åtagandet blev framgångsrikt; i september 1994 inledde de amerikanska styrkorna sin fredliga insats och mindre än en månad senare kunde Aristide återvända till makten. *Operation Restore Democracy* beskrevs som en lyckosam intervention, trots att det politiska våldet och fattigdomen fortfarande präglade landet (*ibid*:27ff).

Även denna intervention präglades av en kombination av hard och soft power. Tack vare den diplomatiska ansträngningen behövde de militära styrkorna inte använda våld. Även denna insats blev mindre lyckosam än förväntat, men enligt mina indikatorer och administrationens intentioner utövades det ändå överlag soft power. De ekonomiska sanktionerna däremot missgynnade soft power.

Administrationen var splittrad i frågan hur man skulle hantera den humanitära katastrofen i Bosnien. Återigen kom rädslan för ett nytt Vietnamkrig att påverka handlandet och det politiska beslutet blev en kombination av diplomatiska och humanitära insatser (Henriksen 1996:13f). Clinton ville upphäva handelsembargot mot Bosnien och försökte genom diplomatiska ansträngningar även beordra ett militärt ingripande på multilaterala grunder. Detta motsattes av flera nationer i FN och av merparten av Västeuropas länder, vilka befarade att förslaget skulle intensifiera konflikten och utsätta de europeiska FN-trupperna för en större risk (McCrisken 2003:169, Hook – Spanier 2004:309f).

Förutsättningarna kom dock att förändras. I slutet av 1995 lyckades den kroatiska armén nå framgångar mot serberna. Detta bidrog till att administrationen till slut gav sitt samtycke till en NATO-ledd flygattack av Bosnienserbiska mål, vilken fick Serbiens president Slobodan Milosevic att dra tillbaka sina styrkor (Henriksen 1996:17ff, Melanson 2005:250f). I december 1995 undertecknades *Dayton Peace Agreement* efter det att administrationen initierat fredsförhandlingar mellan Jugoslaviens, Bosniens och Kroatiens presidenter (Melanson 2005:251).

Administrationens kraftlösa agerande i början av konflikten fick utstå hård kritik och försämrade dess trovärdighet för att vilja nå en fredlig lösning (Henriksen 1996:13). Trots att det hade krävts hard power för ett mer aktivt handlande hade det förmodligen gynnat USA:s soft power. Beslutet att till slut initiera en NATO-attack var därmed fördelaktigt för denna. Det framgångsrika resultatet av anfallet i kombination med att fredsförhandlingar påbörjades, vilka resulterade i eldupphör, förbättrade administrationens resurser i soft power.

När våldet blossade upp i Kosovo agerade man mer skyndsamt än tidigare för att hejda striderna. Clinton legitimerade den NATO-ledda interventionen på humanitära grunder och argumenterade för att USA hade ett moraliskt ansvar att förhindra serberna från att utrota Kosovoalbanerna (Melanson 2005:254f). Förutom en lösning på den humanitära krisen var målsättningen även att åstadkomma en varaktig fred som återinförde självstyre till albanerna. Intentionerna var således goda och gynnade soft power. Däremot var metoderna omdiskuterade då bombattackerna inte skonade civila mål (McCrisken 2003:176f). Trots det är Kosovokonflikten ett exempel på där hard power resurser

underbygger soft power. Som ett bevis på detta uttryckte Tysklands dåvarande utrikesminister Joschka Fischer sin ynnest för det amerikanska agerandet:

”We as Europeans never could have coped with the Balkan wars [...] without the help of the United States. The sad truth is that Kosovo showed Europe is still not able to solve its own problems”¹²

Citatet illustrerar hur USA:s militära initiativ välkomnades av de allierade i Europa och förhöjde därmed landets soft power. Trots att det till slut inte fanns någon annan lösning än militära åtgärder uppskattades det av de europeiska länderna, som inte själva hade lyckats lösa konflikten vare sig på diplomatisk väg eller med militära medel. Detta exemplifierar betydelsen av smart power; en framgångsrik kombination av hard och soft power.

Utöver dessa militära interventioner innehöll administrationens utrikespolitik flera ställningstaganden där soft power sattes på prov. I likhet med sin företrädare var Clintonadministrationens uppfattning att USA i möjligaste mån skulle använda sig av diplomati och multilateralt samarbete, men agera unilateralt och använda sig av våld om så krävdes (Henriksen 1996:7). I ett tal i september 1993 redogjorde Clintons säkerhetsrådgivare Anthony Lake för villkoren: ”only one overriding factor can determine whether the US should act multilaterally or unilaterally, and that is America’s interests.”¹³ Han uttryckte samtidigt en önskan om att ett multilateralt agerande i framtiden borde vara ett prejudikat för rättssamhället (www.mtholyoke.edu). I sin strävan att främja den demokratiska utvecklingen var man dels tvungen att behärska ”skurkstater”. Fem sådana identifierades – Irak, Iran, Libyen, Nordkorea och Kuba – vilka ansågs vara ett hot mot den regionala stabiliteten och påstods vilja skada USA:s ambition om en demokratisk och fredlig värld (Melanson 2005:256f). I samma tal som ovan uttryckte Lake sin ståndpunkt: ”When the actions of such states directly threaten our people, our forces, or our vital interests, we clearly must be prepared to strike back decisively and unilaterally.”¹⁴

Administrationens politik mot dessa länder baserades till stor del på åtgärder såsom ekonomiska sanktioner, hot om våld osv. Trots detta övergav administrationen aldrig diplomatiska lösningar. 1999 genomfördes USA:s första officiella besök till Nordkorea då försvarsminister William Perry besökte landet för att diskutera kärnvapenfrågor. Ett år senare åkte utrikesminister Albright dit och diskuterade bland annat lösningar på kärnvapenfrågorna med president Kim Jong-Il. När Clinton avgick som president hade relationen länderna emellan förbättras markant (*ibid*:259-264). Även vad gäller spänningarna med Iran

¹² ”Vi européer hade aldrig kunnat hantera krigen på Balkan [...] utan hjälpen från USA. Kosovo avslöjade den bittra sanningen att Europa fortfarande inte kan lösa sina egna problem” (Hook – Spanier 2004:316).

¹³ ”bara en huvudsaklig faktor kan avgöra om USA bör agera multilateralt eller unilateralt, och det är Amerikas intressen.” (www.mtholyoke.edu)

¹⁴ ”När sådana staters handlingar direkt hotar våra medborgare, våra trupper, eller våra väsentliga intressen, måste vi vara fullkomligt beredda på att slå tillbaka beslutsamt och unilateralt” (www.mtholyoke.edu).

uttryckte administrationen efter flera vändningar en stark vilja att inleda nära samtal med den iranska regeringen (*ibid*:258).

Även om administrationens retorik gentemot vissa länder var relativt hård tyder de diplomatiska initiativen på att man ville nå samförstånd snarare än konfrontation. Uppfattningen att ett unilateralt agerande i vissa fall var nödvändigt påminde om den föregående administrationens position. Till skillnad från denna fullbordade Clintonadministrationen dock aldrig sina varningar, vilket däremot Bushadministrationen gjorde i Panama då man agerade unilateralt helt utan ett godkännande från FN. Retoriken skiljde sig alltså inte markant åt, men Bushadministrationens handlanden och intentioner undergrävde däremot i större utsträckning soft power än vad Clintonadministrationens gjorde.

5.3.2 Sammanfattning

Clintonadministrationens idealistiska utrikespolitik fick överges pga. att demokraterna förlorade majoriteten i Kongressen. Det är inte ett bevis i sig på demokratiska administrationer i större utsträckning än republikanska kan utöva soft power, men ett troligt indicium på att en politik mer gynnsam för soft power hade fullföljts om inte republikanerna fått majoritet i Kongressvalet. Det framgår även att administrationens agerande i de humanitära katastroferna till stor del kom att överskuggas av rädslan för ett nytt Vietnam. Den obeslutsamhet som orsakades av detta försvagade administrationens soft power, men det finns ändå flera andra indikatorer på att soft power gynnades.

Interventionen i Somalia utfördes på uteslutande humanitära grunder; syftet var att hjälpa den somaliska befolkningen och baserades inte på amerikanska egenintressen. Man agerade multilateralt via FN och legitimerade den militära insatsen på ett sätt som gynnade administrationens soft power. Även insatsen på Haiti hade goda intentioner och man agerade via FN. Trots kritik och trots de ekonomiska sanktionerna visar min analys att administrationen levde upp till samtliga fem indikatorer som gynnar soft power.

Bosnienkriget var antagligen den konflikt som försämrade administrationens trovärdighet och resurser i soft power mest. Hade man agerat slagkraftigt redan från början är det troligt att de militära åtagandena hade gynnat soft power. Så var fallet i Kosovo där man agerade både fortare och mer effektivt. Kombinationen av ett multilateralt agerande och målsättningen att återinföra Kosovoalbanernas självstyre gynnade soft power. Denna framgångsrika kombination av militära insatser och demokratiska ambitioner exemplifierar smart power, något som man försökte praktisera ett flertal gånger men som inte alltid blev lika resultatrikt.

Sammanfattningsvis är det obestridligt att Clintonadministrationens politik varit kontroversiell och flera gånger missgynnat dess soft power. Interventionerna i Somalia, Haiti, Bosnien och Kosovo var dock övervägande humanitära insatser och tyder på att man hade en mer altruistisk vision och utgick mindre ifrån amerikanska intressen, vilket är i linje med min hypotes.

6 Slutsatser

6.1 Avslutande analys

Efter att ha genomfört denna undersökning kan jag konstatera att tilltron till min hypotes i viss mån har förstärkts, även om den inte har kunnat bekräftas i fråga om alla operationella indikatorer. Jag har inte kunnat bevisa att de demokratiska administrationerna lever upp till *alla* mina indikatorer på soft power, samtidigt som jag inte har lyckats påvisa att Bushadministrationen varit helt okänslig för desamma. Med tanke på att jag använt mig av least likely-metoden bör mitt resultat dock vara ett bevis på att hypotesen är trovärdig.

En sammanställning av undersökningens resultat visar att min hypotes har bekräftats med avseende på min tredje och fjärde indikator på soft power¹⁵. Både Johnson-, och Clintonadministrationen agerade i linje med dessa indikatorer. Det ekonomiska utvecklingsprogrammet *Mekong Valley* och de diplomatiska initiativen i form av bland annat *Sunflower* under Johnsonadministrationen stöder min hypotes. Clintonadministrationens interventioner skedde av humanitära skäl och man förespråkade ofta diplomatiska initiativ och fredligt samarbete för att lösa konflikterna - insatser som gynnar soft power. I enlighet med min hypotes framgår det samtidigt att Bushadministrationen var mer skeptisk till både ekonomiskt bistånd och diplomatiska lösningar.

Vad gäller min första operationella indikator för soft power uppfylls den i synnerhet av Clinton-, delvis av Bush-, men inte av Johnsonadministrationen. Trots att Clintonadministrationens entusiasm för *bestämd multilateralism* försvagades agerade man oftast multilateralt, antingen via FN eller NATO. Bushadministrationen agerade unilateralt i Panamainvasionen men med internationellt stöd av FN i Gulfkriget. Johnsonadministrationens agerande skedde helt på unilateral basis utan FN-mandat eller märkbart stöd från sina allierade.

Min andra indikator ger ett liknande resultat, dvs. Clintonadministrationen förstärker min hypotes medan Bush-, och Johnsonadministrationen försvagar den. Clintonadministrationen uppvisade ett starkt engagemang för internationella organisationer och multilaterala institutioner, då man oftast valde att agera genom dessa. Bushadministrationen påvisade inte samma enhetliga engagemang; FN tilldelades stort förtroende under Gulfkriget medan man i Panamainvasionen

¹⁵ Position angående ekonomiskt bistånd, utvecklingsstöd och humanitära insatser respektive diplomatiska lösningar och fredligt samarbete. För utförligare beskrivning om de operationella indikatorerna se sidan 6.

negligerade FN:s ställningstagande. Johnsonadministrationen agerade utan stöd från varken FN eller SEATO. Resultatet utifrån dessa två indikatorer ger således bara ett litet stöd för min hypotes.

Den femte indikatorn ger däremot ett starkare stöd då Clinton-, och Bushadministrationen infriar min hypotes medan Johnsonadministrationen talar emot den. Clintonadministrationen kombinerade ofta hard och soft power för att främja den demokratiska återuppbyggnaden genom sina interventioner, vilket framgår av exempelvis FN-resolutionen beträffande Haiti. Resolution 678 under Gulfkriget syftade däremot inte till att återuppbygga de demokratiska strukturerna, vilket innebar att Bushadministrationens intentioner inte främjade soft power i samma utsträckning. Inte heller Panamainvasionen gynnade soft power, då man med våld tvingade bort generalen Noriega, dessutom unilateralt. Vietnamkriget kan inte sägas främja demokrati på ett attraherande sätt, trots att det utfördes för att bekämpa kommunismen, vilken angavs som demokratins antagonist.

Hitintills har min hypotes således en liten fördel. Kvarstår att väga in i resultatet är en utvärdering av respektive administrations intentioner, retorik och hur världsläget påverkade förutsättningarna för att skapa soft power.

Johnsonadministrationen genererade inte soft power utifrån sina intentioner. Däremot anförde man en retorik som inte försökte utmana status quo eller provocera fram en konfrontation. Viktigt att ha i åtanke när man bedömer administrationens resurser i soft power är att förutsättningarna för att skapa detta var mycket begränsade pga. Vietnamkrigets imperativ. Detta i relation till Gulfkriget, där den politiska kontexten var till Bushadministrationens fördel.

Både Bushadministrationens retorik och intentioner var till nackdel för soft power. Att jämföra Saddam med Hitler är en utformning som på intet sätt gynnar soft power. Vad gäller intentionerna framgår det tydligt att de generellt sett utgick mer ifrån amerikanska intressen än vad Clintonadministrationens gjorde. Den senare legitimerade sina interventioner utifrån humanitära syften och för att främja den demokratiska återuppbyggnaden. Bushadministrationen däremot angav strategiska, politiska och ekonomiska skäl till Panamainvasionen och Gulfkriget. Det bevisar att i Bushadministrationens fall påverkades besluten i högre grad av USA:s nationella intressen snarare än regionens eller omvärldens, vilket är i linje med min hypotes. Bush-, och Clintonadministrationerna hade en snarlik position angående USA:s rättighet att försvara sina nationella intressen, men Clintonadministrationen var mer mån om att lösa konflikter på multilateral basis jämfört med Bushadministrationen. Clintonadministrationens ovilja att ingripa i vissa konflikter var till nackdel för dess soft power, men att negligera FN:s fördömande av Panamainvasionen och invadera landet unilateralt helt utan omvärldens godkännande skadade Bushadministrationens soft power mer.

Sammanfattningsvis drar jag slutsatsen att den här undersökningen har påvisat fler indikationer som stärker tilltron till min hypotes än som motsäger den. Dels konkreta bevis i form av mina operationella indikatorer påvisar detta, men även intentionerna, retoriken och sättet man legitimerade sitt agerande på underbygger oftast min hypotes. Trots att mina resultat inte är fullständigt entydiga är de troliga tecken på att demokratiska administrationer, i större utsträckning än republikanska, kan frambringa, tillvarata och värna soft power.

6.2 Fortsatt forskning

Till sist vill jag ge några förslag på fortsatt forskning inom mitt problemområde. Det hade varit intressant att arbeta vidare på min operationalisering för att undersöka om min hypotes även är trovärdig och möjlig att tillämpa på andra länders regeringar och parlament, exempelvis i Europa.

På liknande sätt som det utifrån min undersökning kan vara befogat att påstå att det föreligger ett samband mellan USA:s nedgång i soft power och att landet för närvarande styrs av en republikansk administration, borde man kunna undersöka detta i exempelvis Frankrike eller varför inte Sverige. Fördelen med en liknande undersökning i Sverige hade varit en större tillgång och bättre möjlighet till att utföra intervjuer, enkäter och liknande. Då studien därmed hade kunnat göras ännu mer kvalitativ hade troligtvis de operationella indikatorerna fått preciseras en aning. Nackdelen är dock att det inte skett så många maktskiften mellan de olika blocken som det gjort i USA.

7 Referenser

7.1 Primärmaterial

Joseph Nye, professor i internationella relationer vid Harvard University, brevväxling via e-mail 2007-04-13. Se appendix 2 för mailet i sin helhet.

7.2 Sekundärmaterial

Bernstein, Irving, 1996. *Guns or Butter, the Presidency of Lyndon Johnson*. New York: Oxford University Press.

Cohen, Warren I. – Bernkopf Tucker, Nancy, 1994. *Lyndon Johnson Confronts the World. American Foreign Policy, 1963-1968*. New York: Cambridge University Press.

Esaiasson, Peter, et al, 2003. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Henriksen, Thomas H., 1996. *Clinton's Foreign Policy in Somalia, Bosnia, Haiti and North Korea*. Stanford University: The Hoover Institution on War, revolution and Peace.

Hess, Gary R., 2001. *Presidential Decisions for War: Korea, Vietnam and the Persian Gulf*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Hook, Steven – Spanier, John, 2004. *American Foreign Policy Since World War II*. Washington: Congressional Quarterly Inc. 16th ed.

Kissinger, Henry A., 1969. *Amerikansk utrikespolitik: Tre essäer*. Stockholm: Alb. Bonniers boktryckeri.

McCriskin, Trevor B., 2003. *American Exceptionalism and the Legacy of Vietnam*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Melanson, Richard A., 2005. *American Foreign Policy Since the Vietnam War. The Search for Consensus from Richard Nixon to George W. Bush*. New York: M.E. Sharpe Inc.

Nye, Joseph S., 1990. *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books, Inc.

Nye, Joseph S., 2004. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.

Nye, Joseph S., 2006. "Soft Power and European-American Affairs", i Ilgen, Thomas L. (edited by), *Hard Power, Soft Power and the Future of Transatlantic Relations*. Cornwall: MPG Books Ltd.

Walt, Stephen M., 2000. "Two Cheers for Clinton's Foreign Policy" s. 63-79 i *Foreign Affairs*, vol. 79, nr 2.

Papp, Daniel S., et al, 2005. *American Foreign Policy, History, Politics, and Policy*. New York: Pearson Education, Inc.

Webkällor

http://www.foreignpolicy.com/story/cms.php?story_id=3393&page=1

Nye, Joseph, 2006. *Think Again: Soft Power*
Nerladdad 2007-04-16.

<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/660112.asp>

Lyndon Baines Johnson Library and Museum, National Archives and Records Administration
Nerladdad 2007-04-24

<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/lakedoc.html>

Remarks of Anthony Lake, assistant to the President for National Security Affairs
"From Containment to Enlargement"

Nerladdad 2007-04-10

Appendix 1

Marshallplanen – Amerikanskt återuppbyggnadsprogram initierat av USA:s utrikesminister George C. Marshall i juni 1947. Programmet bidrog det första året med över 13 miljarder dollar till de europeiska staterna, vilka på uppmaning av Marshall själva fick formulera en plan för sin ekonomiska återhämtning. Den var en uppföljning av Trumandoktrinen och hade även som syfte att hindra kommunismens spridning i Europa.

Trumandoktrinen – Doktrin tillkännagiven av Harry Truman i mars 1947. Syftet med doktrinen var att genom ekonomisk och militär hjälp förhindra att Turkiet och Grekland föll under kommunistiskt styre, vilket implicit indikerade att USA skulle stötta flera andra demokratiska regeringar vars frihet och oberoende hotades av kommunismen.

Containment – ”Uppdämningspolitik”. En strategi gentemot främst Sovjetunionen, vilken syftade till att hejda kommunismens spridning till andra länder. Genom Trumandoktrinen och Marshallplanen implementerades denna politik.

Vedergällningspolitik – Förespråkades främst av Dwight D. Eisenhowers utrikesminister John Foster Dulles, vilken innebar att USA skulle använda kärnvapen mot Sovjetunionen om landet försökte expandera sitt territorium.

MAD (Mutual assured destruction) – ”Ömsesidig garanterad förstörelse” även kallad kärnvapenavskräckning. En teori inom avskräckningspolitiken mellan USA och Sovjet vilken byggde på vedergällning med massförstörelsevapen, i synnerhet kärnvapen. Innebar att både USA och Sovjet var avskräckta från att anfalla varandra med kärnvapen, då båda länder var medvetna om att även om man attackerade först så hade motparten tillräckligt med kärnvapen kvar för att hämnas. Teoretiskt sett innebar detta att ingen av staterna vågade anfalla.

Tonkinresolutionen – Bemyndigade Lyndon Johnson att vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra den kommunistiska regimens aggression i Vietnamkriget.

Avspänningspolitik – Benämning på den politik som innebar förbättrade relationer mellan USA och Sovjetunionen samt ett framväxande samarbete och samförstånd mellan väst och öst. Medförde bland annat rustningsbegränsningar i form av SALT och ABM-avtalet (Anti-Ballistic Missile Treaty) om begränsningar av missilförsvar mot ballistiska missiler.

Nixondoktrinen – Innebar att USA trappade upp sitt militära bistånd till Sydvietnam och påskyndade bombningarna av Vietnam samtidigt som förhandlingar om tillbakadragande pågick.

Vietnamisering – Ingick som en del av strategin i Nixondoktrinen. En politik vars syfte var att dra tillbaka de amerikanska styrkorna från Vietnam och samtidigt flytta över ansvaret för striderna till den sydvietnamesiska armén. Detta

genom att träna och rusta trupperna för att kunna upprätthålla landets självständighet.

Carterdoktrinen – En reaktion på Sovjetunionens invasion av Afghanistan 1979. Innebar ökade försvarsutgifter och förordade USA att använda militära medel för att skydda sina intressen i Persiska viken. USA började även beväpna afghanska gerillasoldater, Mujahedin, vilka bekämpade de sovjetiska invasionsstyrkorna.

SDI (Strategic Defense Initiative) – Ett försvarsprojekt, även kallat ”Star Wars”, inom ramen för den amerikanska militärens utbyggnad. Målet med projektet var att skapa ett heltäckande försvar mot kärnvapenanfall med ballistiska långdistansmissiler.

Reagandoktrinen – Målet med denna doktrin var att hejda Sovjetunionens expansion i tredje världen, vilket utfördes genom att USA tillhandahöll militärt stöd till anti-sovjetiska rörelser i bland annat Afghanistan, Angola och Nicaragua.

Assertive multilateralism – ”Bestämd multilateralism”. Vägledande princip i Bill Clintons utrikespolitik. Gränsöverskridande problem krävde internationellt samarbete, varpå internationella institutioner såsom FN och Världsbanken var betydelsefulla. Denna politik ansågs på bästa sätt tjäna både det globala samhället och de nationella intressena.

Sustainable development – ”Hållbar utveckling”. Innebar att genom multilaterala preferenser stödja politiska reformer, skydda miljön, förbättra levnadsstandarden och hälsan, utvidga det humanitära biståndet och uppmuntra ekonomisk tillväxt i utvecklingsländer.

Engagemang och utvidgning – En politik baserad på engagemang i världspolitiken förordade att USA:s relation till Östeuropa och forna Sovjetunionen skulle bygga på samarbete, bistånd och förhandlingar snarare än konfrontation. Detta var förenat med utvidgning, vilket är en synonym för demokratisering och stod för främjandet av demokrati, öppna marknader och andra västerländska politiska, ekonomiska och sociala värderingar.

Samtliga uppgifter i tabellen är hämtade från *American Foreign Policy, History, Politics, and Policy* av Papp et al 2005, *American Foreign Policy Since World War II* av Hook – Spanier 2004 och Nationalencyklopedin.

Appendix 2

Nedan följer mailet från Joseph Nye, skickat 2007-04-13.

I think you are probably correct about Democrats' policies being more productive of soft power because they tend to be more attuned to foreign attitudes along the lines you propose to measure. Republicans would probably argue that their appeals to freedom, democracy and liberty (see Bush's second inaugural address) also produce soft power, but my view is that they are too American-centric in their rhetoric and do not fully understand how their message is heard in other countries. Soft power depends on attraction which in turn depends on listening and understanding the minds of those who hear the message. That is one reason why I worry a bit about using expenditure on public diplomacy as a measure of a soft power resource. It is a measure of effort, but not of outcome (i.e. getting what you want by attraction). Good luck with your work. I attach a little piece that may be of help.

(See attached file: Think AgainSoft Power.doc)

